

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

**A zsarolás anyagi jogi kérdései és elhatárolása más vagyon elleni erőszakos
bűncselekményektől**

Szerző: Dr. Mensáros-Tordai Judit Tekla:

Debrecen, 2016. október 26.

A tanulmány a zsarolás, mint vagyon elleni erőszakos bűncselekmény rendszertani helyének tisztázását követően foglalkozik néhány alapvető fogalommal, a tényállás anyagi jogi kérdéseivel, részletesen kitérve a tényállási elemekre, a minősített esetekre, a halmazati és elhatárolási kérdésekre, e körben ismertetve az ide vonatkozó bírói gyakorlatot.

I. Bevezető gondolatok

A vagyon elleni bűncselekmények azok, amelyek valamilyen jogilag védett vagyoni értéket, vagy érdeket jogellenesen sértenek, vagy zavarnak.¹

A vagyon elleni bűncselekmények az egyik legrégebbi és leggyakrabban megvalósuló bűncselekménycsoportot képviselik. Szoros összefüggésben állnak a mindenkori vagyonszerzéssel kapcsolatos politikai felfogással, a gazdasági-, társadalmi rendszerrel és a tulajdonformákkal.²

A vagyon elleni erőszakos bűncselekmények törvényi kategóriáját a 2012. évi C. törvény (továbbiakban: Btk.) vezette be és helyezte el külön fejezetbe. A XXXV. fejezethez tartozó bűncselekmények közös jellemzője, hogy a vagyoni viszonyok sérelmén túlmenően a sértett személyiségi jogait is támadják, ezáltal a társadalomra veszélyességük nagyobb fokú.

A vagyon elleni bűncselekményeket a Btk. - figyelemmel a védett jogi tárgyra és az elkövetés jellegére - három fejezetben szabályozza, így a vagyon elleni erőszakos bűncselekmények (XXXV. fejezet), a vagyon elleni bűncselekmények (XXXVI. fejezet) és a szellemi tulajdonjog elleni bűncselekmények (XXXVII. fejezet) címek alatt.

A vagyon elleni erőszakos bűncselekmények: *a rablás, a kifosztás, a zsarolás és az önbírászkodás*. A Csemegi-kódex már ismerte a rablás és a zsarolás bűncselekményi kategóriáját, az önbírászkodás azonban csak az 1948. évi XLVIII. törvénnyel, míg a kifosztás az 1978. évi IV. törvénnyel került bevezetésre.³

---

¹Blaskó-Hautzinger-Madai-Pallagi-Polt-Schubauer: Büntetőjog Különös rész II. (Rejtjel Kiadó, Budapest, 2013.) 154.oldal

²Balogh-Hornyák: Büntetőjog Különös rész (Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Pécs, 2005.) 182.oldal

³Görgényi-Gula-Horváth-Jacsó-Lévay-Sántha-Váradi: Magyar büntetőjog Különös rész (Complex, Budapest 2013.) 513.oldal

II. Fogalmi alapvetés

A vagyon: a természetes- és jogi személyek, valamint a jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaságok tulajdonában lévő *anyagi javakat* és a hozzájuk tartozó *jogok, kötelezettségek* összességét jelenti.⁴

A tulajdonjog: a legteljesebb dologi jog. A tulajdonjog részjogosítványai: a birtoklás, a használat és a rendelkezés joga. A *birtoklás* a dolog tényleges hatalomban tartását jelenti. A dolog *használata* és a *hasznok szedése* a használat körébe tartozó tulajdonosi jogosultság, míg a *rendelkezési jog* a dolog megterhelésén, tulajdonjogának átruházásán, valamint az azzal történő felhagyáson túl a birtoklás és használat jogának másnak való átengedését is jelenti.⁵

Az érték: a vagyoni viszonyokat megtestesítő dolgok, vagyontárgyak egyik tulajdonsága. Azt az arányt jelöli, amely szerint az egyik vagyontárgy a másikkra kicserélhető. Amikor a vagyon elleni bűncselekmények esetében megjelöljük az értéket, akkor a cselekményt a védett vagyoni érdekhez viszonyítjuk. A törvényi tényállás tana szempontjából az érték a *bűncselekmény tárgyának* felel meg.⁶

A kár: a Btk. 459.§ (1) bekezdés 16. pontja szerint „a kár a törvény eltérő rendelkezése hiányában a bűncselekménnyel a vagyonban okozott értékcsökkenés”. A vagyon elleni bűncselekmények súlyának másik kifejezési eszköze. Amikor a kár kifejezést használjuk, akkor valójában a vagyoni jogosítványokkal kapcsolatos jogviszonyhoz mérjük a cselekményt. Amikor a vagyon elleni bűncselekmények esetében beszélünk a kárról, akkor a cselekményt a következményekhez viszonyítjuk. A kár a törvényi tényállás tana tekintetében a *bűncselekmény eredményét* jelenti.⁷

A vagyoni hátrány: a Btk. 459.§ (1) bekezdés 17. pontja szerint „a vagyoni hátrány e törvény eltérő rendelkezése hiányában a vagyonban okozott kár és az elmaradt vagyoni előny.” A jogalkotó a

---

⁴Blaskó-Hautzinger-Madai-Pallagi-Polt-Schubauer, i.m. 152.oldal

⁵Blaskó-Hautzinger-Madai-Pallagi-Polt-Schubauer, i.m. 153.oldal

⁶Erdősy-Földvári-Tóth: Magyar büntetőjog Különös rész (Osiris Kiadó, Budapest, 2007.) 491.oldal

⁷Erdősy-Földvári-Tóth, i.m. 491.oldal

költségvetési csalás tényállása esetében határoz meg eltérő rendelkezést, ugyanis ott a be nem fizetett bevételkiesés, mint abszolút hiány értendő vagyoni hátránnyként. A törvényi tényállás tana tekintetében a vagyoni hátrány szintén a *bűncselekmény eredményét* jelenti.

III. A zsarolás alapesete

367. § (1) *Aki jogtalan haszonszerzés végett mást erőszakkal vagy fenyegetéssel arra kényszerít, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűnjön, és ezzel vagyoni hátrányt okoz, büntetett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.*

Már a Csemegi-kódex is ismerte ezt a deliktumot, igaz nem a mai formájában. A tényállásban az 1978. évi IV. törvény szövegéhez képest lényeges változás, hogy a zsarolás eredményeként nem kár, hanem vagyoni hátrány szerepel, egyebekben a törvényszöveg pontosan megegyezik.

A zsarolás rokon vonásokat mutat az elkövetési magatartás tekintetében a rablással, azonban megvalósulása a csalással is rokonítható, hiszen a sértett maga teszi meg azt a vagyoni rendelkezést, mely a vagyoni hátrányt okozza. Az önbíráskodástól a jogtalan haszonszerzési célzat határolja el.⁸ Ha a büntetési tétel vizsgálatából indulunk ki, akkor megállapítható, hogy ezen bűncselekmény társadalomra veszélyessége a kifosztásával azonos.

III.1. A zsarolás **jogi tárgya** kettős: egyrészt a *vagyoni jogok*, másrészt a *cselekvési szabadság*. A vagyoni jogok az aktív és a passzív vagyona egyaránt vonatkozhatnak. Tehát nem kizárt a zsarolásnak olyan változata, amelyben az elkövető a sértettet pl. adósságának növelésére kényszeríti.⁹

III.2. Nem szükséges, hogy a védett vagyoni jog dologi formában létezzen, tehát a zsarolásnak *nem feltétlenül van elkövetési tárgya*. Ha pedig mégis van elkövetési tárgy az az eredményre tekintettel a vagyona, e körbe pedig beletartozik az *ingó és az ingatlan* is, valamint a *vagyoni jogok* is.

---

⁸Blaskó-Hautzinger-Madai-Pallagi-Polt-Schubauer, i.m. 245. oldal

⁹Belovics-Molnár-Sinku: Bünetőjog II. Különös rész (HVG-Orac Lap-és Könyvkiadó Kft. 2014.) 635. oldal

III.3. A bűncselekmény **passzív alanya** az a személy, akivel szemben fenyegetést, vagy erőszakot alkalmaznak, míg **sértettje** az, aki arra kényszerül, hogy valamit tegyen, ne tegyen, vagy eltűrjön.¹⁰ A sértett és a passzív alany személye egybe is eshet, de ez nem feltétlenül szükséges.

III.4. A bűncselekmény **célzatos** (jogtalan haszonszerzés) és erre tekintettel csak **szándékosan**, méghozzá egyenes szándékkal követhető el. *Jogtalan az a haszon*, amely jogszabályba, társadalmi érdekbe, általános erkölcsi normákba ütközik, vagy amelyet jogszabály megkerülésével kötöttek ki.¹¹ Nem szükséges a bűncselekmény megállapíthatóságához az elkövető azon érdeke, hogy saját haszonszerzése végett cselekedjék. A célzatnak nem kell átfognia a kár bekövetkezését, e tekintetben elegendő az eshetőleges szándék is.

III.5. A zsarolás *materiális bűncselekmény*, ezért akkor **befejezett**, ha bekövetkezik a vagyoni hátrány (fogalmát lásd. a Fogalmi alapvetés c. részben). Nem szükséges azonban, hogy a vagyoni hátrány annál a személynél következzen be, akivel szemben az erőszakot, fenyegetést alkalmazta az elkövető. Ahogyan nem feltétele a befejezettségnek az sem, hogy a jogtalan haszon tényleges megszerzésére sor kerüljön, mivel a jogtalan haszonszerzés csupán célzat és nem eredmény. A *kettős okozati összefüggés* fogalma ennél a deliktumnál is megjelenik méghozzá akként, hogy egyrészt a sértett az elkövető magatartása okán kell, hogy megtegye a vagyoni rendelkezést, másrészt pedig, hogy a sértett ezen vagyoni rendelkező cselekménye eredményezze a vagyoni hátrányt akár a sértetti vagyonban, akár más vagyonában.¹² **Kísérletről** akkor beszélhetünk, ha az elkövető a célzatos kényszerítési magatartás kifejtését megkezdi és mindaddig, míg a vagyoni hátrány be nem következik, addig kísérleti szakban is marad a bűncselekmény. Kísérlet megállapításának van helye abban az esetben is, ha a kényszerítés nem volt sikeres, mert pl. a megfenyegetett nem teljesítette az elkövető által kiterőszakolni kívánt magatartást. Vagy abban az esetben is kísérleti szakban marad a zsarolás, amikor a sértett csak színleli a teljesítést pl. a zsaroló lebuktatása érdekében.¹³ A Kúria 4/2002. számú BJE határozata a zsarolás kísérletének értelmezéséhez és a zsarolás kísérletétől való elállás megállapításához ad iránymutatást. Eszerint: „A zsarolás bűncselekményének befejezetlen a kísérlete mindaddig, amíg az erőszakos, vagy

---

¹⁰EBH 2011.2300.

¹¹Belovics-Molnár-Sinku, i.m. 636.oldal

¹²Blaskó-Hautzinger-Madai-Pallagi-Polt-Schubauer, i.m. 246.oldal

¹³BH 1994.14.

fenyegető elkövetési magatartás miatt a sértett nem kényszerül a tettes akarata szerint valaminek a tevésére vagy eltűrésére. A zsarolás befejezetlen kísérletétől való önkéntes elállásnak nem feltétele, hogy a tettes a bűncselekmény megkezdésének tudatában levő sértett tudomására hozza azt, hogy a bűncselekmény véghezviteléről végleg lemond; ennek a büntethetőséget megszüntető oknak a megállapításához elegendő, ha a ráutaló körülményekből egyértelműen az következik, hogy az elkövető döntően belső elhatározásból hagy fel a külső körülmények által nem akadályozott elkövetési magatartás folytatásával, s lép vissza a bűncselekmény befejezésétől.”

III. 6. A zsarolás **tettese** bárki lehet, - még az is, aki a saját dolgának átadását kényszeríti ki - **társtettese** pedig az, aki a kényszerítés elkövetésében részt vesz.

III.7.1. A zsarolás **elkövetési magatartása** egy két szakaszos tevékenységfolyamat. Az első szakasz a kényszerítés, míg a második, egy a sértett vagyoni viszonyait negatívan befolyásoló jogcselekmény.

III.7.2. A kényszerítés¹⁴ más személy elhatározására irányuló olyan ráhatás, melynek következtében a sértett nem a saját akaratának megfelelő magatartást tanúsít.¹⁵ Az elkövető szándéka egy aktív (tevés), vagy passzív (nem tevés, tűrés) sértetti magatartás kiváltására irányul.

III.7.3. Fontos feltétel azonban, hogy ezek olyan **jogcselekmények** legyenek, melyek vagyoni jellegűek, s hatásukban alkalmasak a tényállásban meghatározott vagyoni hátrány kiváltására. A tényállásszerűséghez megkívánatik, hogy ezen sértetti jogcselekményre a tettes erőszakot, vagy fenyegetést magában hordozó fellépése eredményeként kerüljön sor.¹⁶ Nem feltétel ugyanakkor, hogy az elkövető oldalán tényleges hasznot hozzon, figyelemmel arra, hogy a törvényalkotó a jogtalan haszonszerzést célzatként értékeli csupán.

III.8.1. A bűncselekmény **elkövetési módja** - vagyis a kényszerítés módozatai - az erőszak, vagy fenyegetés.

---

¹⁴a kényszerítést az követi el, aki mást erőszakkal, vagy fenyegetéssel arra kényszerít, hogy valamit tegyen, ne tegyen, vagy eltűrjön és ezzel jelentős érdeksérelmet okoz (Btk. 195.§)

¹⁵ Tóth-Nagy: Magyar büntetőjog Különös rész (Osiris Kiadó, Budapest, 2014.). 423.oldal

¹⁶Görgényi-Gula-Horváth-Jacsó-Lévay-Sántha-Váradi, i.m. 525.oldal

III.8.2. Az **erőszak** ebben az esetben nem jelent feltétlenül lenyűgöző erejű fizikai ráhatást, elegendő az *akaratot hajlító erőszak* (vis compulsiva) is a megvalósulásához. A bűncselekmény már akkor is megvalósul, ha bármilyen csekély erőszak az adott helyzetben alkalmas annak kikényszerítésére, hogy a sértett - akarata ellenére - valamit tegyen (aktív magatartás), ne tegyen, (korábbi tevékenység abbahagyása, vagy valamilyen jövőbeli cselekménytől való tartózkodás) vagy eltűnjön (passzivitás).¹⁷

III.8.3. A **fenyegetés** vonatkozásában is elegendő, ha az *egyszerű* és nem minősített, vagyis nem kell, hogy élet-, vagy testi épség elleni irányuló és közvetlen legyen. A fenyegetés olyan súlyos hátrány kilátásba helyezése, mely alkalmas arra, hogy a megfenyegetettben komoly félelmet keltsen. Nem kell egyértelműen és tényszerűen megfogalmazni ezt a fenyegetést, az lehet általános jellegű is, célzatos, vagy burkolt. Az, hogy a közvetlenség sem kívánatik meg, azt jelenti, miszerint időben és térben elválhat a fenyegetésben foglaltak elhangzása és annak megvalósulása.¹⁸ A rablástól eltérően a fenyegető személy által kilátásba helyezett hátrány erkölcsi jellegű is lehet.

IV. A zsarolás minősített esetei

(2) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a zsarolást

a.) bűnszövetségben,

b.) az élet vagy a testi épség elleni, illetve más hasonlóan súlyos fenyegetéssel,

c.) hivatalos személyként e minőség felhasználásával,

d.) hivatalos megbízás vagy minőség színlelésével

követik el.

IV.1. Bűnszövetség akkor létesül, ha két, vagy több személy bűncselekményeket szervezetten követ el, vagy ebben megállapodik és legalább egy bűncselekmény elkövetését megkísérlik, de nem jön létre bűnszervezet.¹⁹ A *IV. BED* szerint bűnszövetség megállapításának akkor is helye van, ha két, vagy több személy akár ugyanolyan, akár különböző jellegű bűncselekmények szervezett

---

¹⁷Belovics-Molnár-Sinku, i.m. 635. oldal

¹⁸Görgényi-Gula-Horváth-Jacsó-Lévay-Sántha-Váradi, i.m. 526. oldal

¹⁹Btk. 459.§ (1) bekezdés 2.pont

elkövetésében előzetesen megállapodik és ennek alapján legalább egy bűncselekményt elkövettek, vagy annak elkövetését megkísérelték.

IV.2. Az élet- vagy a testi épség elleni, illetve más hasonlóan súlyos fenyegetéssel történő elkövetés: az elkövetési magatartás akkor tényállásszerű, ha ez a kvalifikált erőszak nem közvetlen, vagy ha mégis, akkor nem a dologelvételre irányul, hanem más vagyoni joggal kapcsolatos érdekre. A „*más hasonlóan súlyos*” kitétel az élet-, vagy testi épség ellenivel azonos szintű hátrány kilátásba helyezése (pl. magánéleti ellehetetlenülés).²⁰

IV.3. Hivatalos személyként²¹ e minőség felhasználásával történő elkövetés megállapításához speciális elkövető szükséges és az, hogy a bűncselekmény alanya ezen minőségét fel is használja. Ebben az esetben nincs helye a hivatali visszaélés és a zsarolás ezen minősített esetének halmazatban történő megállapításának.²²

IV.4. Hivatalos megbízás, vagy minőség színlelésével történő elkövetés megállapítása szempontjához az előző minősített esethez képest lényeges különbség, hogy az elkövető nem hivatalos személy. Ezen elkövetési magatartást a csalástól a sértetti tudattartam határolja el.

V. Elhatárolási és halmazati kérdések

V.1. A zsarolás **rendbelisége** a sértettek számához igazodik, de ugyanazon sértett sérelmére többször megvalósított zsarolás folytatólagos egységnek minősül, amennyiben a Btk 6.§ (2) bekezdésében megkívánt egyéb feltételek is megvalósulnak.

V.2. Zsarolást és hivatali visszaélést **halmazatban** nem lehet megállapítani, hiszen a minősített eset úgymond "elvégzi" ezen két deliktum egységbe foglalását. Halmazat jön azonban létre a zsarolás és az annak végrehajtása során megvalósított más bűncselekmény között. Kényszerítés és zsarolás halmazatban, a kényszerítés szubszidiárius jellege miatt nem állapítható meg, míg az önbíráskodás

---

²⁰ Magyar Büntetőjog-Kommentár a gyakorlat számára (HVG-Orac Lap-és Könyvkiadó Kft. 2013.) II.kötet XXXV. fejezet 1369.oldal (szerző: Akác József, szerkesztő: Kónya István)

²¹Btk. 459.§ (1) bekezdés 11.pont

²²Blaskó-Hautzinger-Madai-Pallagi-Polt-Schubauer, i.m. 247.oldal

és a zsarolás, az önbíráskodás specialitása miatt nem állhat egymással halmazatban.²³

V.3. A csalás és a zsarolás elhatárolása kapcsán lényeges szempont a sértetti tudattartam. Zsarolás esetén a sértett fenyegetés hatására tesz vagyoni jellegű jogcselekményeket, annak ellenére, hogy tudja károsodik. Csalás azonban, ha a sértett megtévesztés eredményeként, önként cselekszik, de nem tudja, hogy ennek következtében kárt szenved.²⁴

A zsarolást az önbíráskodástól a célzat határolja el. Míg a zsarolásnál a jogtalan haszonszerzés, addig az önbíráskodásnál a jogos, vagy jogosnak vélt vagyoni igény érvényesítése a cél.

A zsarolás a rabláshoz képest általánosabb tényállás, így nem zsarolás minősített esete, hanem rablás alapesete valósul meg, ha a passzív alany tevőleges magatartása élet-, vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetés hatására következett be és idegen ingó dolog átadása történt.²⁵

Az emberrablásnál alkalmazott erőszak hatása alatt levő, és emellett még a testi épsége ellen irányuló közvetlen fenyegetéssel a pénze átadására kényszerített sértett sérelmére elkövetett cselekmény nem zsarolás büntettének, hanem - az elkövetők számára is tekintettel - csoportosan elkövetett rablás büntettének minősül, ha a pénz átadása nem függ össze az emberrablás törvényi tényállásába tartozó követelés teljesítésével.²⁶

Az élet-, vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetés megvalósulása folytán nem zsarolás, hanem csoportosan elkövetett rablás megállapításának van helye, ha a vádlottak az éjjeli órákban az idős életkorú, egyedül élő asszony lakásába behatolva, őt pénzének és értékeinek azonnali átadására hívják fel.²⁷

A zsarolás büntette megállapítására adhat alapot a terhelt részéről az időskorú sértett hosszú időszakon át tartó, ok nélküli, rendszeres bántalmazása, amely miatt a sértett az újabb

---

²³Blaskó-Hautzinger-Madai-Pallagi-Polt-Schubauer, i.m. 248.oldal

²⁴Belovics-Molnár-Sinku, i.m. 636.oldal

²⁵Görgényi-Gula-Horváth-Jacsó-Lévay-Sántha-Várad, i.m. 527.oldal

²⁶EBH 1999.3.V.

²⁷BH 1983.393.

bántalmazásától való komoly félelme folytán már további fenyegetés, vagy erőszak tényleges kifejtése nélkül is eleget tesz a terhelt anyagi természetű követelésének. Ilyenkor - miután a követelést megelőző bántalmazások célja nem a követelés kikényszerítése volt - a zsarolás bűntettével halmazatban könnyű testi sértés megállapításának lehet helye.²⁸

---

²⁸BH 2012.238.I.

Felhasznált jogszabályok:

- A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény;
- A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény;

Felhasznált irodalom:

- Erdősy Emil-Földvári József-Tóth Mihály: Magyar büntetőjog Különös rész (Osiris Kiadó, Budapest, 2007.);
- Blaskó Béla-Hautzinger Zoltán-Madai Sándor-Pallagi Anikó-Polt Péter-Schubauer László: Büntetőjog Különös rész II. (Rejtjel Kiadó, Budapest, 2013.);
- Görgényi Ilona-Gula József-Horváth Tibor-Jacsó Judit-Lévay Miklós-Sántha Ferenc-Váradi Erika: Magyar büntetőjog Különös rész (Complex, Budapest 2013.);
- Belovics Ervin-Molnár Gábor Miklós-Sinku Pál: Büntetőjog II. Különös rész (HVG-Orac Lap-és Könyvkiadó Kft. 2014.);
- Tóth Mihály-Nagy Zoltán: Magyar büntetőjog Különös rész (Osiris Kiadó, Budapest, 2014.);
- Balogh Ágnes-Hornyák Szabolcs: Büntetőjog Különös rész (Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Pécs, 2005);
- Magyar Büntetőjog - Kommentár a gyakorlat számára (HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2013.) II. kötet (szerkesztő: Kónya István);